

Tidsranet

*As soon as you' re born they make you feel small
By giving you no time instead of it all*

John Lennon. Indledningslinje i sangen "Working Class Hero" fra 1970

Medens vi står på den højeste arbejdsløshedsbølge i de sidste 20 år, er et af de centrale debattemner den kommende mangel på arbejdskraft. Blandt stort set alle politiske kobler, partierne, der kappes om at blive flest i midten af dansk politik, har der været enighed om, at landets børn og unge skal igennem uddannelsessystemet hurtigere og i højere antal; danske børn skal gennem ungdomsuddannelser og en videregående uddannelse og være færdige så tidligt i livet som muligt. Midlerne er mange. Børnehaveklassen skal smage af skole og kaldes 0. klasse. 10. klasse er i adskillige finanslove forsøgt dræbt og bortkastet. Uddannelsesstøtten udbetales efter et klippekortssystem, og hurtig optagelse på videregående studier belønnes.

Modstræbende og for sent fandt partierne ud af, at de ældre også kunne holde for. Det kunne være adrætte 60-årige, der er målgruppe for løbeskosfabrikanterne, der kunne holde et par år mere på arbejdsmarkedet. Det kunne være, at den verdenshistorisk bedst forrentede pensionsordning, efterlønnen, skulle efterses. Men fokus er stadig på de unge, der skal ofre mest til samfundskagen. Således er et år på job eller rejse efter endt ungdomsuddannelse blevet til fjumreår.

Men de unge rejser og fjumrer stadig, og det skal de selvfølgelig. Dannelsesrejsen med rod i vikingedrømmen og folkeeventyret, med stammen i Ewald, Blicher og Andersen og krone i Troels Kløvedal og Carsten Jensen skal selvsagt rejses af nutidens unge. Som Lennon sang, skal vi give børn og unge tid.

Jeg rejste som ung. Alene og kun en måned. Det burde have været meget længere, men arbejde krævede min tilbagevenden. Rejsen gav grund til overvejelser og ændrede måske mig.

Mennesker transporterer sig meget. Kort som langt, luftfartsselskaberne og bilindustrien kan bevise det. Verden bliver mindre og mindre, sagde de gamle. Et computerfirma har erkendt klodens lidenhed og reklamerer med "Solutions for a small planet." Men grunden til at bruge al den kostbare energi på at transportere vore kroppe og bagage er vidt forskellige. At en forretningsmand tager fra et kontor i en verdensdel til et andet kontor i en anden verdensdel flytter ikke det helt store. Lige så lidt som skiture og bar crawling.

Rejsen, opbruddet, udveen væk fra de hjemlige ligger begravet dybt i alle. Den følgende beretning skal således kun tjene til at nære andres drømme om en rejse til et nyt sted. Jeg vender næppe tilbage til Newfoundland. Til hvalerne.

Når man rejser til Newfoundland, kan man lande i Gander, den by, hvorfra Charles Lindberg lettede, da han krydsede Atlanten i 1927. Lufthavnen levede på, at det var den, der lå nærmest Europa. Det betyder intet mere, og tomme hangarer og barakker fortæller, at stedets storhedstid er forbi. Gander var mit udgangspunkt og landsbyen Trinity mit mål. Derfra kan man sejle ud på Atlanten og få nærkontakt med hvaler. Jeg blaffede til Clarendville, halvvejen til Trinity. Her traf jeg en pige, hvis lange sorte hår godt kunne tyde på indiansk afstamning.

Newfoundland var ellers det første område, hvorfra indianerne blev drevet ud. Vi sad i byens bar, hvis dansehalstørrelse for det meste henlå i mørke. Inventaret var slidt. Foruden os var der blot to kunder. Hun fortalte mig om den hendøende by. Fiskeriet var gået i stå, og nu stod de kæmpestore, rødmaledede fiskehuse med gavlen på thorshavnsk maner vendt mod havnen, tomme. Næste morgen gik jeg ned til havnen. Den ligger godt gemt for Atlanterhavets vildskab inde i bunden af Smith Sound og Lady Cove. Nu var her øde. Der hørtes kun en svag bølgeskvulpen i morgendisken. Solen steg op over Atlanterhavet.

Måske er pigens hår blevet noget længere i mine erindrings drømme. Trinity er en af de tidligste bosættelser i Trinity Bay og dermed på Newfoundland og hele det nord-

amerikanske kontinent. Der bor nu blot 500 mennesker i byen, der tidligere var en sprudlende metropol for hvalfangst, skibsværfter og søfart. I en uge sejlede jeg i sejlbåde, motorbåde og zodiacs, små gummibåde med stortorkraft, rundt blandt hvaler. Pukkelhvalen er kendt som en af de mest legesyge blandt hvaler, og hvaler med kalve kom da også så nær båden, at vi kunne røre disse op til 15

meter lange og 40 tons tunge havpattedyr med vore hænder. Vi hørte hvalernes sang gennem undervandsmikrofoner og genkendte dem ved deres halers form og farvetegning, der er lige så forskellig som vores fingeraftryk.

En dag tog vi den transcanadiske jernbane til Bonavista. Det er et imponerende syn at se lokomotiver af en størrelse, der får vore MY'ere til at ligne dværge, langsomt slæbe vogne fyldt med træstammer, så langt øjet rækker. Fra toppen af Cape Bonavista, her landede John Cabot allerede i 1497, så vi to pukkelhvaler springe helt op af vandet i leg. Plasket var af dimensioner, der giver genlyd tilbage til den tidligste tid.

Måske er lyden vokset til det kyklopiske i mine erindrings drømme. "Hvalerne er ikke aggressive, aggressive i bredeste forstand: ingen territorier og ingen redskaber. Inden mennesket begyndte hvalfangst, havde hvalen ingen fjender. Og hvalerne har aldrig manglet føde. Derfor er de pacifister." Således forklarede Ben Baxter, turguide, mig hvalernes opførsel.

Hvalerne vandrer altid. Fra nord mod syd og fra syd mod nord: en bestandig rejse. På en tur langs kysten er det magert med hvaler. Kun en flok spækhuggere med den karakteristiske spidse rygfinne aner vi i det fjerne. Så vi lægger ind til en af de døde landsbyer. Langs kysten har der været hundreder af ganske små landsbyer. 10 - 20 huse. De har klaret sig som selvforsynende. Mest fiskeri og lidt landbrug. Tømmer til opvarmning og bygninger har der været rigeligt af. 90% af øen er skovdækket. Men tiden har krævet, hvordan tiden så end kan kræve, at beboerne i disse små samfund indordnede sig under moderne levevilkår. Skolegang, handelssamkvem, lægehjælp osv. Det var besværligt, for der var kun søvejen til landsbyerne. Beboerne ville gerne blive, men regeringen lokker med penge for at centralisere. De, der ikke lader sig lokke, tvinges med lov.

Synet, der møder os i landsbyen, er besynderligt. Huse,

kirke og skole står stadig. Pænt malede bygninger uden syn-derligt forfald, skønt det er 8 år siden, der sidst har boet mennesker her. Markerne bruges stadig til husdyr. Køer og heste går frit, de stopper ved skovbrynet, som omkranser hele landsbyen; ind i den endeløse skov vover husdyr sig ikke. En ræv smutter ud af et hus ved vores ankomst. Husene er aflåste, som havde folkene en drøm om engang at komme tilbage. Det eneste uaflåste er kirken; Guds hus skal være åbent. Derinde går en hest. Udenfor regner en varm, befriende, blå regn.

Måske er regnen blevet anderledes i mine erindrings drømme. Og måske var bølgerne kun hushøje, da jeg røg-tede laksegarn med en pensionist i hans lille åbne båd på Atlanterhavet. Og måske var det øl og ikke perlende hvidvin, vi drak til hummerne, der kostede en canadisk dollar stykket.

Navnene lader sig ikke sløre i rejsedrømmens blide tåge. Trinity, treenighed, og alle de andre navne, der egentlig ikke så meget er navne, men mere sindsstemninger blandt indvandrere: Little Hearts Ease, Bonaventure, Hearts Delight, Hearts Desire og Hearts Content, Chance Cove, Random Island, Gooseberry Cove og Turks Cove. Og det umulige navn: Bonavista, gensyn. Den rejsende ser aldrig et sted igen. Stedet er gemt ned til drømmetøjtet. Måske kommer man tilbage, men så er det med andre oplevelser for øje. Rejsen lader sig ikke gentage: Men rejsen bjergtager os, så vi til stadighed må rejse.

*A prisoner of the white lines
of the freeway
Refuge of the road*

*jeg er fange af rutens hvide striber
Vejen er mit asyl.*

Således sang den canadiske sangerinde Joni Mitchell, der som den første kvinde i den rytmiske musik fremstod som en rejsende litterær voyeur.

Et ungt menneske skal rejse. Det skal cykle til Nordkap eller Gibraltar. Det skal på Interrail gennem Europa. Det findes stadig. Det skal ad Route 66 tværs over USA. Det skal vandre fra Skagen til Calais. Uden rejsen bliver det unge menneske ikke et helt menneske, og så kan politikerne jage dem gennem systemet nok så ilsomt, men til mindre nytte. For rejsen foregår lige så vel inde i et menneske som hen over klo-

*Vagn Sohn
Lærer ved Levring Efterskole*